

Tillbaka till Vilda Västern   Lärarhandledning

Lärarhandledning skriven av Kaj Hagstedt   version 250524

Illustrationer i bok och handledning: Suzanna Vilkovska

Bokens handling

Alfred tror att han ska få en tråkig dag i Vilda Västern-parken men i stället får han vara med om ett fantastiskt spännande, lekfullt och roligt äventyr.

Cowboyhatten som han köper i butiken visar sig vara magisk och plötsligt befinner sig Alfred i riktiga Vilda Västern på 1800-talet. Vid guldvaskningen träffar han Annie som verkar finnas här alltid, och de blir vänner.

När bovar rånar deras diligens, och tar guldets som de vaskat fram, bestämmer sig barnen för att ge sig ut på bovjakt. Med hjälp av olika spår listar de ut att bovgruppen har gömt sig i Silver City.

De tar tåget dit och därefter måste barnen smyga fram, fånga bovarna och inte minst: de måste övermanna Vilda Västerns värsta bov – Big Bull! Kommer de lyckas fånga honom? Får de tillbaka sitt guld? Och kommer Alfred någonsin att komma tillbaka till verkligheten, här och nu, och mamma och pappa?

Tillbaka till Vilda Västern är illustrerad av Suzanna Vilkovska.

Boken är skriven av Kaj Hagstedt. Han har bakgrund som producent och tv-regissör samt har i uppdrag för Skolverket producerat filmer om språk - läs och skrivutveckling. Han är också lärare för årskurs 4–6 och har tidigare skrivit böckerna **Framtidskameran**, **Ett Ett Två** samt **Inte min tystnad**, för målgrupp 9–12 år. Boken **Se upp!** vänder sig till målgrupp 3–6 år och **Flaskposten** har målgrupp 6–9 år.

Bokens syfte

Den primära målgruppen är 6–9 år men bokens tema och språk fungerar förstås även för yngre och äldre. Målet har varit att skriva en bok som kan användas i klassrummet och som passar både för högläsning och som enskild läsning.

Boken berör flera ämnen som är relevanta för målgruppen och undervisande pedagog gör bedömning av hur många aktiviteter som ska kopplas till läsningen.

Lärohandledning

Handledningen bygger på rådande läroplan samt på den forskning som finns om hur progression uppnås i den språkliga utvecklingen för aktuell åldersgrupp.

Grunden i lärohandledningen är att läsningen ska vara språkutvecklande, kreativ och uppmuntra till textsamtal. Boken ska inspirera till vidare läsning men också till eget skrivande och barnet ska tycka att läsningen är lustfylld.

Lärohandledningen stöttar dig som lärare och erbjuder olika möjligheter för språkligt och tematiskt vidarearbete.

Koppling till läroplan

Skolans värdegrund och uppdrag slår fast att:

Språk, lärande och identitetsutveckling är nära förknippade. Genom rika möjligheter att samtala, läsa och skriva ska varje elev få utveckla sina möjligheter att kommunicera och därmed få tilltro till sin språkliga förmåga.

Koppling till Lgr22

Kursplanen årskurs 1–3 i svenska:

Gemensam och enskild läsning. Sambandet mellan ljud och bokstav. Strategier för att avkoda, förstå och tolka ord, begrepp och texter.

Att återge delar av innehållet i olika texter samt resonera om budskap i texterna och jämföra med egna erfarenheter.

Strukturerade samtal. Att berätta om vardagliga händelser samt att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Att lyssna, ställa frågor och ge kommentarer.

Att lyssna aktivt och återberätta viktiga delar av ett innehåll.

Berättande texters budskap, uppbyggnad och innehåll. Hur en berättande text kan organiseras med inledning, händelseförlopp och avslutning samt personbeskrivningar.

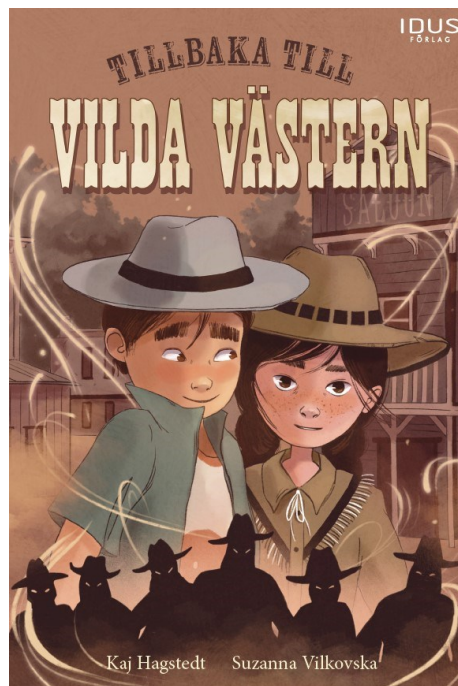

INFÖR LÄSNINGEN

Berätta att ni ska läsa en bok som heter **Tillbaka till Vilda Västern** och låt eleverna fritt fundera på vad det betyder. Skriv titeln på tavlan och låt eleverna associera fritt. Skriv upp deras ord och begrepp på tavlan som en kreativ tankekart. Vad betyder *Vilda Västern*? Vad menas med *tillbaka*?

Titta gemensamt på omslaget, förslagsvis på storskärm, och låt eleverna samtala utifrån följande frågeställningar och där du också låter dem motivera sina olika svar:

- Vad tror de boken handlar om?
- Vad kan pojken heta?
- Vad kan flickan heta?
- Hur gamla kan barnen vara?
- Vad befinner sig barnen?
- Hur känner barnen varandra?
- Vilka är de mörka silhuetterna nertill?
- Vilken känsla känner pojken?
- Vilken känsla känner flickan?
- Vad kommer barnen få vara med om?

UNDER LÄSNINGEN – ordlistor och läsförståelse

Jag har delat in boken i tre delar, om cirka 20 sidor styck. På de följande sidorna finner du ord som kan vara bra att förklara. Du kan antingen gå igenom orden innan ni läser, eller allteftersom de dyker upp i texten. Här finns också frågor som testar barnens läs-och textförståelse.

Ord och frågor till sidorna 1–29

Utropa, padda, slingrig, revolver, midjebälte, tålamod, klapprande ljud, knallpulver, hölster, sheriffbricka, utsmyckning, ivrigt, undantag, guldvaskning, brusande, grumliga, fat, armlängd, skvalpar, krök, bolma, förundrat, granska, axelryckning, diligens, skumpiga, säte, vidsträckta, bisonoxe, beta, viner, öde, stegra, frusta, hovar, raspig, guldklimp, hånfullt, generösa, galopp, vimmel, kusk, fnyser, storögt, sheriff, skeptiskt.

- Varför klagar Alfred när han kliver ut ur bilen?
- Vad är det som får honom att fnissa och varför?
- Vem är Plura?
- Beskriv hur det ser ut i parken dit Alfred har åkt.
- Egentligen får Alfred inte köpa hatten han vill ha. Varför det?
- Hur vet Alfred att det finns guldvaskning i parken?
- Något *underligt* händer med hatten. Vilka synonymer till *underligt* känner du till?
- Hur kan vi veta, att människorna i vattnet har stått där länge?
- Beskriv hur Annie ser ut.
- Vad ska Annie göra med guldmetallerna hon hittar?
- Alfred upptäcker att det ser annorlunda ut runt omkring honom. Vad är det förändrats?
- Förklara stegen hur man tillverkar guldmynt av guldkornen.
- Efter guldpressningen får Annie bråttom. Varför?
- Varför väljer Alfred att åka med till River City?
- Beskriv hur det känns att åka i diligensen.
- Plötsligt hörs höga smällar! Berätta vad som händer.
- Varför snyftar Annie?
- *Vad tror du kommer hända nu i boken?*

Ord och frågor till sidorna 30–57

Muttra, förbluffad, scarf, centralfängelse, blänger, grinig, tveksam, sicksackande, saloon, hovslagare, duell, perrong, dundrar fram, dånande, brant slänt, fjärran, krönet, silhuetter, förfallna, gavel, stöldgods, häver, hukar, maskera, massiv, vred, dunkelt, kisar, ekande, entusiasm, tålmodigt, raskt, trasmatta, benflisor, avtryckare.

- Återberätta vad som har hänt hittills i boken.
- *Håret reser i nacken* är ett sätt att beskriva att någon blir rädd. Vilka fler sätt kan man beskriva rädsla på?
- Vem är Big Bull? Beskriv hur han ser ut och vad han har gjort.
- Varför gäspar sheriffen?
- Varför ryser Alfred när han går förbi en av butikerna?
- Varför bestämmer sig barnen för att åka till Silver City?
- Varifrån får barnen pengar, för att köpa biljetter till tåget?
- Vem är Annies bästa vän?
- Återberätta hur Alfred och Annie hoppar av från tåget.
- Hur fick Silver City sitt namn?
- När brukar Alfred tycka att det känns läskigt med höjder?
- Annie är *smidig som en katt*. Kan du någon annan liknelse, där ett djur finns med?
- Hur lyckas de ta sig in i banken utan att bovarna får syn på dem?
- Hur lyckades Big Bull rymma från sheriffen?
- Vad vill Big Bull göra i River City klockan tre?
- *Vad tror du kommer hända nu i boken?*

Ord och frågor till sidorna 58–75

Beväpnad, blanka skott, dynamit, reflektion, ljuskanon, rökstrimma, gigantisk, volt, triumferande, handbojor, sniffar, ohörbart, andfådd, virvelvind av känslor, ruskar, panik, rufsa, stuntshow.

- *Återberätta vad som har hänt hittills i boken.*
- Varför har Annie inte en revolver?
- Vad gör Big Bull, första gången som Alfred skjuter?
- Vad gör Alfred och Annie, för att få fast Big Bull?
- Varför vet Annie inte vad en mobiltelefon är?
- Varför stinker Big Bull?
- Hur tar sig barnen tillbaka till River City?
- Vad har mamma och pappa köpt, till stuntshowen?
- Varför blir Alfred förvånad när stuntshowen börjar?
- Beskriv hur Alfred känner igen Annie.
- Vad tror du kommer hända med Alfred nu när boken är slut?

UNDER / EFTER LÄSNINGEN - Lektionsaktiviteter

1. Återberättande

Ge eleverna i uppgift att verbalt återberätta vad som händer med Alfred och Annie. Det kan göras i anslutning till att dagens läsning är klar, eller på efterföljande lektion. Återberättandet uppmuntrar till aktivt lyssnande samt övar eleverna i textstruktur och att ha allt i rätt ordning. En stötta kan vara att du ger eleverna lappar med info, tex ”Alfred och Annie klättrar på hustaken”. Ett alternativ kan vara att dela upp bokens handling på flera elevgrupper, dvs att en grupp ska återberätta vad som händer när Alfred kommer till parken, en annan ska berätta vad som händer vid guldvaskningen osv.

Du kan också utmana klassen genom att säga att ”nu ska ni återberätta vad som hände, i minst tio delar”. Första eleven berättar något, och sen tar näste vid. Här gäller det för eleverna att inte hoppa för långt fram i handlingen, utan att stanna kvar i detaljerna, för att komma upp i tio delar. Är man för ivrig, eller hoppar över delar, när man inte tio.

2. Vad händer sen?

Berättelsen avslutas med att Alfred och Annie skiljs åt i fantasin men återförenas i verkligheten (eller är det tvärtom?) Men vad händer sen? Låt eleverna fundera på, vad som händer när boken tar slut. Kommer Alfred åka på fler tidsresor med hatten? Om ja, till när? Kommer Annie dyka upp fler gånger?

Stödfrågor:

- Kommer Alfred berätta för Plura vad han varit med om? Vad säger han isåfall?
- Kommer Alfred komma tillbaka till parken fler gånger?
- Annie berättar på showen, att hon fångat många bovar. Hur tror du att det har gått till?
- Vad tror du har hänt med Big Bull?
- Vad hände sedan, med allt guld som bovarna hade stulit?

3. Reflektera över din läsoplevelse

Oavsett om man tycker om en bok eller ej, är det viktigt att reflektera kring läsningen för att identifiera och sätta ord på sina läspreferenser. En bok som man tycker är bra, har alltid även något dåligt i sig, och tvärtom. Den positiva och negativa kritiken kan kretsa kring handling, känslor och tema, men också berättelsens längd, typsnittsstorlek, illustrationer etc. Det kan vara små saker (jag kände igen mig i att vara höjdrädd, som Alfred, för det är jag med) eller stora saker (jag tyckte inte om att boken inte handlade om sport för det gillar jag mest)

Genom att öva på att kritiskt granska läsoplevelsen sätter man ord på sina läspreferenser, vilket underlättar vid framtida bokval.

Be eleverna svara på följande fyra frågor och att också utveckla och motivera sina svar.

- Vad i boken tyckte jag var bra?
- Vad i boken tyckte jag var dåligt?
- Vem (person) i boken kunde jag känna igen mig i?
- Vad (händelse) i boken kunde jag känna igen mig i?

4. Kreativt skapande 1

Låt eleverna vara kreativa och skapa utifrån berättelsen. Exempel på detta kan vara att få:

- Illustrera en egen framsida till boken med bild och rubrik.
- Skriva en ny baksidestext som summerar berättelsen med värdeord, utan att avslöja hela handlingen.
- Göra en serie-strip på några rutor, som tar upp någon av händelserna i boken, med pratbubblor.
- Göra en filmscen som baseras på en av händelserna i boken.

5. Kreativt skrivande 2

Att resa i tiden är spännande! Låt eleverna antingen muntligt eller skriftligt jobba med temat.

Om de kunde resa bakåt i tiden, till när skulle de vilja resa? Vad skulle de göra där? Vilka sinnen skulle de uppleva? Lukter? Ljud? Smaker?

Jobba med att gestalta sinnesuttryck från olika tidsperioder och koppla det gärna till historiska händelser eller befintliga källor. Eleverna kan kombinera skriven text med muntlig redovisning samt förstås estetiska uttrycksformer såsom teckningar och ljud.

6. Intervjua karaktären

Låt eleverna få intervjua någon av karaktärerna i boken! Be dem skriva frågor till någon av karaktärerna, tex Annie, Alfred, Big Bull eller sheriffen. Nästa lektion ber du om en frivillig elev och berättar därefter (som moderator) att du bjudit in en av karaktärerna i boken till klassen. ”Välkommen Alfred!” säger du och låter eleven sätta sig på en hög stol främst i klassen. Eleverna får sedan räcka upp handen, ställa frågor, och eleven svarar i jag-perspektiv utifrån den kunskap som eleven har om karaktären. Du uppmuntrar till utvecklade svar som håller sig inom realism.

”Varför är du så höjdrädd?”

”Vad brukar du och Pluta leka?”

”Är du inte ledsen för att du har tappat bort dina föräldrar?”

Därefter sätter sig eleven, ny frivillig väljs, och nu låtsas du tex att det är Annie och så fortsätter det. Du fyller på med följdfrågor när det behövs och modererar samtalet så att det känns på allvar.

Det här är ett jätteroligt sätt att fördjupa sin läsning och att förstå att det finns dimensioner i alla karaktärer. Ibland kan frågorna vara ytliga, men personen på stolen kanske berättar saker som ni inte hade en aning om. Om känslor, längtan och rädslor. Det blir en delad upplevelse där man kan prata om att vi som läsare uppfattar olika saker i en berättelse, och att vi använder vår fantasi och egna erfarenheter, för att levandegöra karaktärerna som vi läser om.

Här ges du också möjlighet att bedöma hur aktivt eleven har jobbat med boken och nivån på läsförståelse.

7. Historisk koppling

Prata om hur boken är fiktiv och påhittad, men att det har funnit en Vilda Västern på riktigt. Visa på en karta var USA ligger och prata om hur det såg ut på 1800-talet, i både Sverige och Nordamerika. Prata om ursprungsbefolkning och om hur fattigdom och längtan fick många svenskar att emigrera.

8. Vilda Västern i populärkultur

Bokens handling utspelar sig i Vilda Västern-parken High Chaparral som ligger i Småland. Kanske har några elever redan varit där och kan då berätta vad de känner igen. Ni kan också besöka <https://www.highchaparral.se/> för att se bilder på guldvaskning, ångloket, bilder på Annie och annat som förekommer i boken.

Kanske har eleverna sett Vilda Västern i andra sammanhang, som i böcker, filmer eller tv-serier? Vill ni fördjupa er i temat, rekommenderar jag barnprogrammet Sheriffen i Swede Creek som ni kan finna på SVT Play.

FÖRDJUPAT LÄSPROJEKT

Jag hoppas att boken väcker känslor, skapar läslust och föder fantasi och kreativitet. Jag hoppas också att den leder till frågor om sådant som lämnas obesvarat, som är bra eller dåligt, som finns eller saknas.

Question the Author: Skolor som köper en klassuppsättning kan boka in ett kostnadsfritt, digitalt QTA-besök där eleverna ges möjlighet att ställa frågor om boken och diskutera bokens handling. Detta genomförs på videolänk och bokas per mail cirka 3 veckor innan ni har läst färdigt boken. En fantastisk möjlighet för eleverna att få svar på frågor som har väckts under läsningen och en extra morot i läspjektet. Skicka ett mail till kajhagstedt@hotmail.com för mer info.

Författarbesök: Det går bra att boka författarbesök i skolor. Besöken kretsar kring vikten av att läsa och skriva, utgår från författarens utgivna titlar, och är fulla av entusiasm, energi och inspiration. Jag finns representerad hos Författarcentrum Syd och kan bokas där, eller i direktkontakt med mig. Mina författarbesök genomförs för klasser i spannet F-8 och anpassas förstås efter den specifika åldersgruppen.

Jag är examinerad lärare för årskurs 4–6 och har tidigare jobbat som projektledare för Skolverkets lärarfortbildning Läsluft och har således en didaktisk vinkel på klassrumsbesöken. Jag genomför cirka 80 författarbesök per år, i hela Sverige och de brukar vara uppskattade av både elever och lärare.

WEBB: På webbsidan www.kajhagstedt.se kan lärare och elever finna information om de olika böckerna samt läsa extramaterial. Här finns också senast uppdaterade lärarhandledning samt information kring kampanjer, multimodala arbetsmaterial samt kontaktinformation. Här finns information om författarbesök och QTA men också material om ni önskar göra författarporträtt.

Titta gärna även på mina andra titlar som dina elever kanske vill läsa.

Mer info om böckerna finns på www.kajhagstedt.se

